

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 3.10.2008
KOM(2008) 635 lõplik

**KOMISJONI TEATIS
EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE
NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Parem töö- ja eraelu tasakaal: töö-, era- ja pereelu ühitamise võimaluste edendamine

**KOMISJONI TEATIS
EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE
NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Parem töö- ja eraelu tasakaal: töö-, era- ja pereelu ühitamise võimaluste edendamine

1. SISSEJUHATUS

Valikud, mida mehed ja naised teevad oma töö-, era- ja pereelu ühitamiseks, on peamiselt isiklikku laadi. Sellel, kuidas inimesed tasakaalustavad neid omavahel konkureerivaid kohustusi, on mõju riiklikule poliitikale, näiteks tööturul osalemise ja sündimuse määra mõjutamise kaudu. Samas mõjutab riiklik poliitika omakorda kõnealuseid valikuid, näiteks kehtestades õiguse perekondlikel põhjustel puhkust saada ja pakkudes riiklikke teenuseid laste ja ülalpeetavate hooldamiseks või mõjutades muid faktoreid, nagu kaupluste lahtiolekuajad ja koolipäeva kestus. Kuigi peamiselt keskendutakse nende inimeste töö- ja pereelu ühitamise valikute toetamisele, kes töötavad või soovivad töötada teiste alluvuses, on kõnealused küsimused sama olulised ka füüsilisest isikust ettevõtjate seisukohalt.

Eespool nimetatud ühitamisvalikute toetamise strateegiad rajanevad mitmel komponendil ja vajavad erinevate osalejate pühendumist. Lastehoiuteenused, puhkus ja paindlik tööajakorraldus on kõnealuse poliitika põhikomponendid ning vastutus on jagatud Euroopa, riikliku ja kohaliku tasandi vahel ning Euroopa, riikliku ja valdkondliku tasandi sotsiaalpartnerite vahel.

Euroopa Liidu roll selles valdkonnas on suhteliselt piiratud, kuid töö- ja pereelu ühitamise poliitika edu mõjutab ELi peamiste eesmärkide saavutamist, eelkõige rohkemate ja paremate töökohtade loomist. Seepärast hinnatakse käesolevas teatises praegust olukorda ning esitatakse õigusaktide raamistiku väljaarendamiseks astutavad sammud, sealhulgas ettepanekud, mis lisatakse käesolevale teatisele.

2. PEAMISI POLIITILISI EESMÄRKE TOETAVAD PERE- JA TÖÖELU ÜHITAMISSTRATEEGIAD

Euroopa Liidu tasandil on edukas töö- ja eraelu ühitamine eriti oluline mitme peamise poliitilise eesmärgi seisukohast.

Töö- ja pereelu ühitamist on käsitletud 2000. aastal kehtestatud **Lissaboni strateegias**. Strateegiat uuendati 2005. aastal ning uuendatud strateegia¹ raames pannakse rohkem rõhku majanduskasvule ja tööhõivele ning tunnustatakse asjaolu, et naiste suurt potentsiaali tööturul tuleb ära kasutada, kui tahetakse, et strateegia oleks edukas. 2005. aasta märtsis kogunenud Euroopa Ülemkogu istungil rõhutati, et töö- ja pereelu ühitamise abil saab tööturule rohkem inimesi meelitada. Naiste puhul üldisest eesmärgist (70 %) madalama tööhõivemäära eesmärgi (60 %) kehtestamisega tunnustas nõukogu tööhõivemäärades valitsevat soolist ebavõrdsust.

¹ KOM (2005) 24.

Lissaboni strateegiat toetavad integreeritud suunised käsitlevad kõnealust soolist ebavõrdsust, sealhulgas olukorra parandamist töö- ja pereelu ühitamise poliitika abil, kuid tööhõivet käsitleva ühisaruande 2007/2008² kohaselt on „edu soolise võrdsuse valdkonnas olnud riigiti erinev” ja „paljud liikmesriigid on lastehoiuteenuse eesmärgist veel väga kaugel ning enamik neist ei kajasta seda isegi oma riiklikes strateegiates”. Sellele vaatamata on naiste tööhõive olnud peamiseks ELis viimastel aastatel järjekindlalt kasvavat tööhõivet edendavaks jõuks. Aastatel 2000 kuni 2007 kasvas EL 27 tööhõive 14,6 miljoni töötaja võrra, kellest 9,2 miljonit olid naised. 15–64 aasta vanuste naiste tööhõive on igal aastal tõusnud ning jõudis 2007. aastal 58,3 %-ni, mis on 4,6 protsendipunkti rohkem kui 2000. aastal ning piisavalt lähedal 2010. aastaks seatud 60 % eesmärgile”.

See on märkimisväärne saavutus, kuid selle mõju **soolisele võrdõiguslikkusele** on olnud väiksem. Asutamislepingu³ kohaselt on ühenduse kõikide toimingute eesmärk naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine. Siiski ei ole sellised näitajad nagu töötasu, sooline segregatsioon tööturul ja naiste esindatus juhtivatel ametikohtadel viimastel aastatel oluliselt paranenud. Eelkõige on palgaerinevus⁴ püsinud alates 2003. aastast 15 % juures ning on 2000. aastaga võrreldes vähenenud vaid ühe protsendipunkti võrra. Komisjon on märkinud oma aastaaruandes meeste ja naiste võrdõiguslikkuse kohta⁵, „et Euroopa majanduskasvu ja tööhõivestrategia valdkonnas tehtud olulised pingutused naiste tööhõive kvantitatiivseks ja kvalitatiivseks parandamiseks („more and better jobs”), on valdavalt kandnud vilja pigem kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt”.

Kõnealune olukord tõenäoliselt ei muutu, kuni säilib praegune sooline ebavõrdsus töö- ja pereelu ühitamise võimaluste kasutamisel (näiteks osalise tööajaga töö ja perekondlikel põhjustel võetava puhkuse kasutamisel) ning kuni säilib märkimisväärne erinevus lastega naiste ja lastetute naiste tööhõive määras. Aastatel 2000–2007 mõlema rühma üldine tööhõivemäär kasvas, kuid nende kahe rühma vaheline erinevus jäi 12 protsendipunkti juurde.

Euroopa tasandil tunnustatakse nüüd selgelt töö- ja pereelu ühitamise poliitika tähtsust **demograafilise noorenemise** seisukohalt⁶. Tingimustes, kus elanikkond vananeb ja sündimus väheneb, saab sellise poliitikaga toetada naisi ja mehi, kes hooldavad eakaid ülalpeetavaid, ning muuta kergemaks pereelu ühitamist tööeluga. Samuti on selgeid tõendeid selle kohta, et liikmesriikides, kus on olemas tulemuslik poliitika, mis võimaldab naistel ja meestel tasakaalustada töö- ja pereeluga seotud kohustuste täitmist, on sündimuse määr kõrgem ning naiste tööhõive suurem. Lisaks sellele peetakse kõrgekvaliteedilist töökohta parimaks kaitseks sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse eest üldiselt. **Aktiivse kaasamise** poliitika⁷ kontekstis on seepärast pandud rõhku laste ja teiste ülalpeetavate hooldamiseks taskukohaste ja kvaliteetsete teenuste pakkumisele. Ühisaruandes sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse kohta⁸ on rõhutatud,

² 29. veebruaril 2008 nõukogu vastu võetud ja 3. märtsil 2008 avaldatud ühise tööhõivet käsitleva aruande 2007/2008 lk 9. Aruande leheküljel 4 kritiseeritakse asjaolu, et „üleilmastumise ja vananemise küsimustega ei ole Euroopa tööturul piisavalt tegeldud”.

³ Artikkel 2 ja artikli 3 lõige 2.

⁴ Soolise palgaerinevuse all mõistetakse naiste ja meeste keskmise brutotunnipalga vahet majanduses tervikuna enne maksude mahaarvamist. Vt „Võitlus naiste ja meeste palgaerinevuse vastu” – KOM(2007) 424.

⁵ KOM(2008) 10.

⁶ Põlvkondadevahelise solidaarsuse edendamine – KOM(2007) 244.

⁷ KOM(2007) 620.

⁸ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/simglobe_en.htm Vt ka Sotsiaalkaitsekomitee asutatud laste vaesuse ja heaolu rakkurühma täielikku aruannet:

http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2008/child_poverty_en.pdf.

et strateegiad, millega hõlbustatakse lastevanemate juurdepääsu tööturule ja tugevdatakse seotust sellega, sealhulgas teenuste ning piisava sissetulekutoetuse pakkumise abil, on eriti olulised ka võitluses laste vaesusega.

Aruandes tunnustatakse töö- ja pereelu ühitamise meetmete, näiteks lastehoiuteenuste kvaliteeti ning kättesaadavust parandavate meetmete olulist rolli, kuid rõhutatakse, et tähtis on pöörata tähelepanu ka töö intensiivsust ja töökohtade kvaliteeti käsitlevatele meetmetele.

Nagu eespool osutatud, on töö- ja pereelu ühitamise poliitika väljaarendamisel ja rakendamisel kaasatud palju erinevaid osalisi, sealhulgas ka Euroopa tasandil.

Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhistes aastateks 2006–2010⁹ on **komisjon** töö- ja pereelu ühitamise tugevdamise esitanud ühena kuuest tegevusprioriteedist ning kõnealuse valdkonna meetmed on tihedalt seotud naiste ja meeste võrdse majandusliku iseseisvuse saavutamise prioriteediga.

Nimetatud prioriteet kajastus Euroopa soolise võrdõiguslikkuse paktis, milles lepiti kokku **Euroopa Ülemkogu** 2006. aasta märtsi kohtumisel ning mis on üle võetud nõukogu eesistujariikide Saksamaa, Portugali ja Sloveenia 2007. ja 2008. aasta ühisprogrammi ja deklaratsioonidesse¹⁰. Märtsis 2008 jõuti Euroopa Ülemkogu kohtumisel järeldusele, et kvaliteetsed lastehoiuteenused tuleks kooskõlas kokkulepitud eesmärkidega muuta kättesaadavamaks ja taskukohasemaks ning et tuleks teha jõupingutusi töö- ja pereelu ühitamise toetamiseks. Prantsusmaa ning tulevased eesistujariigid Tšehhi Vabariik ja Rootsi on oma kaheksateistkümmet ühisprogrammis¹¹ võtnud kuni 2009. aasta lõpuni endale kohustuse pöörata erilist tähelepanu meetmetele, millega parandatakse töö-, pere- ja eraelu ühitamist nii naiste kui ka meeste seisukohalt.

Euroopa Parlament on järjekindlalt taotlenud ühenduse rasedus- ja sünnitus- ning lapsehoolduspuhkust käsitlevate kehtivate õigusaktide¹² täiustamist ning oma 2008. aasta mais esitatud ettepanekutes tööhõivesuuniste muutmise kohta kutsus ta üles reguleerima lapsehoolduspuhkuse ja muude puhkuseliikide korraldust¹³. Oma 21. veebruari 2008. aasta resolutsioonis Euroopa demograafilise tuleviku kohta¹⁴ kutsus Euroopa Parlament liikmesriike üles võtma kasutusele häid tavasid seoses rasedus- ja sünnituspuhkuse kestusega ning juhtis tähelepanu asjaolule, et asjakohase riikliku poliitikaga on võimalik mõjutada sündimuskõverat, luues materiaalselt ja psühholoogiliselt pere- ja lapsesõbraliku keskkonna. Oma 27. septembri 2007. aasta resolutsioonis¹⁵ esitas Euroopa Parlament liikmesriikidele tungiva palve muuta ka rasedus- ja sünnituspuhkuse ning lapsehoolduspuhkuse toetuste kulud vastastikuseks, tagamaks, et naised ei oleks enam kallim tööjõud kui mehed, ning tervitas töö-

⁹ KOM(2006) 92.

¹⁰ Oma 2007. aasta detsembri resolutsioonis, mis käsitleb naiste ja meeste tasakaalustatud rolli tööhõive, majanduskasvu ja sotsiaalse ühtekuuluvuse huvides, tunnustas nõukogu, et endiselt esineb raskusi töö-, pere- ja eraelu ühitamisel, ning kutsus komisjoni muu hulgas üles hindama praegust töö- ja pereelu ühitamisega seotud ühenduse õiguslikku raamistikku, eriti selle mõju tööturul osalemisele.

¹¹ Nõukogu 30. juuni 2008. aasta dokument 11249/08 POLGEN 76.

¹² Näiteks resolutsioon 2003/2129(INI), P5_TA(2004)0152), punkt 26.

¹³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0207+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

¹⁴ 2007/2156 (INI), punktid 14 ja 15, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0066+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>.

¹⁵ 2007/2065(INI):

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-0423>, punktid 13, 28 ja 29.

, pere- ja eraelu ühitamist käsitlevat konsultatsioonimenetlust sotsiaalpartneritega. Töö- ja eraelu tasakaalu toetamine on üks neljast peamisest prioriteedist soolise võrdõiguslikkuse meetmete raamistikus, milles Euroopa **sotsiaalpartnerid** 2005. aastal kokku leppisid. Uusimas kõnealus teemat käsitlevas aastaaruandes¹⁶ on märgitud, et selles valdkonnas teevad riiklikud sotsiaalpartnerid kõige rohkem algatusi. Sotsiaalpartnerid on teatanud järgmistest edusammudest: hoolduspuhkuse kehtestamine või pikendamine, paindliku töökorralduse kehtestamine ja meetmed nimetatud võimaluste ulatuslikumaks kasutamiseks meeste poolt.

Seega võib järeldada, et kuigi vajadus töö- ja pereelu ühitamise poliitika järele Euroopa tasandil on praegu vaieldamatu, ei anna töö- ja pereelu ühitamise meetmed veel kõige optimaalsemat panust ELi peamiste poliitiliste eesmärkide saavutamisse, sest see poliitika ei ole piisav ning selle pakutavate võimaluste ärakasutamisel esineb meeste ja naiste puhul erinevusi. Töö- ja eraelu tasakaalu suurendamine on hea võimalus ühitada turvalisuse ja paindlikkuse eesmärgi¹⁷ nii tööandjate kui ka töötajate seisukohalt, kuigi neid põhimõtteid peetakse tihti vastandlikeks.

3. SUUREM TOETUS TÖÖ- JA PEREELU ÜHITAMISELE

Komisjon on oma 2008. aasta poliitilises strateegias võtnud kohustuse teha pere- ja tööelu ühitamise parandamiseks uusi algatusi. Allpool esitatud meetmed on kooskõlas väärtustega, millele toetub muudetud sotsiaalmeetmete kava¹⁸: võimalused, juurdepääs ja solidaarsus.

Seadusandlikes ettepanekutes käsitletakse järgmist:

- tugevdada töötajate õigust saada perekondlikel põhjustel võetavat puhkust;
- tagada füüsilisest isikust ettevõtjate ja toetavas rollis olevate abikaasade võrdne kohtlemine.

Taskukohaste ja kvaliteetsete lastehoiuteenuste kättesaadavus on lastevanematele töö- ja pereelu ühitamise valikute tegemisel väga olulise tähtsusega. Sellest tulenevalt on seadusandlikele ettepanekutele lisatud aruanne edusammude kohta, mida liikmesriigid on teinud, et täita Euroopa Ülemkogu 2002. aasta Barcelona kohtumisel kokkulepitud eesmärgid lastehoiuteenuste valdkonnas.

3.1. Perekondlikel põhjustel võetav puhkus

Komisjon algatas praeguse arutelu 2006. aastal, korraldades Euroopa sotsiaalse dialoogi pidamise menetluse kohaselt Euroopa sotsiaalpartneritega ametliku konsultatsiooni. Muu hulgas võimaldab see Euroopa sotsiaalpartneritel pidada läbirääkimisi kokkulepete üle, mida saab seejärel õiguslikult siduvaks muuta. Esimene kõnealus menetluse kohaselt kokku lepitud direktiiv põhines lapsehoolduspuhkust käsitleval 1995. aasta raamkokkuleppel¹⁹. Komisjoni konsulteerimisdokumentides²⁰ käsitleti seadusandlikke ja muid töö- ja pereelu

¹⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/social_dialogue/docs_en.htm.

¹⁷ Vrd KOM(2007) 359 (lõplik) „Paindlikkuse ja turvalisuse ühiste põhimõtete poole: rohkem paremaid töökohti paindlikkuse ja turvalisuse kaudu”.

¹⁸ KOM(2008) 412.

¹⁹ Nõukogu 3. juuni 1996. aasta direktiiv 96/34/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta (EÜT L 145, 19.6.1996, lk 4).

²⁰ SEK(2006) 1245 ja SEK(2008)571.

ühitamist toetavaid meetmeid ning määrati kindlaks mitu uut puhkusevormi, mis rahuldaksid paremini töötajate vajadusi töö-, era- ja pereelu ühitamise abil: isapuhkus (lühike puhkus isadele seoses lapse sünni või lapsendamisega), lapsendaja puhkus (rasedus- ja sünnituspuhkusele sarnane puhkus seoses lapsendamisega) ja puhkus ülalpeetava pereliikme hooldamiseks.

Komisjon tegi ettepanekuid ka raseduse ja sünnituse korral pakutavat kaitset käsitlevate eeskirjade (direktiiv 92/85/EMÜ) ja direktiivile 96/34/EÜ lisatud lapsehoolduspuhkust käsitleva raamkokkuleppe parandamiseks. Lapsehoolduspuhkust käsitlevad ettepanekud hõlmavad stiimuleid, mille abil isasid lapsehoolduspuhkust kasutama innustada, tööalaste õiguste kaitsmist ja diskrimineerimise keelustamist, sellise puhkuse kestust ja tasu, paindlikkust lapsehoolduspuhkuse kasutamisel ja lapse vanust.

Muud meetmed, mida komisjon esile tõstis, on hooldusteenused laste ja teiste ülalpeetavate eest hoolitsemiseks, uued töömeetodid (sealhulgas kaugtöö) ja meeste julgustamine töö- ja pereelu ühitamise võimalusi kasutama.

Märtsis 2008 sotsiaalpartnerite kolmepoolsel tippkohtumisel esitatud aruandes teatati, et sotsiaalpartnerid on kokku leppinud töö- ja pereelu ühitamist toetavate ühismeetmete paktis. Juulis 2008 kinnitasid nad oma kavatsust alгатada EÜ asutamislepingu artikliga 138 ette nähtud läbirääkimismenetlus, et paremini saavutada lapsehoolduspuhkuse direktiivi eesmärke. Kuna ei saa välistada, et läbirääkimistel käsitletakse ka muid perekondlikel põhjustel võetava puhkuse vorme, nagu lapsehoolduspuhkus, lapsendaja puhkus ja puhkus teiste pereliikmete eest hooldamiseks, ei ole komisjonil praeguses etapis kavas teha ettepanekuid lapsehoolduspuhkuse või muu perekondlikel põhjustel võetava puhkuse kohta. Sotsiaalpartnerid on siiski kinnitanud, et neil ei ole kavas käsitleda läbirääkimistel rasedus- ja sünnituspuhkust.

3.1.1. Sünnituse ja raseduse puhul pakutavat kaitset käsitleva direktiivi 92/85/EMÜ läbivaatamine

Rasedus- ja sünnituspuhkus erineb perekondlikel põhjustel võetava puhkuse muudest vormidest ühel ilmselgel põhjusel – seda puhkust saab kasutada ainult ema. Komisjoni arvates on asjakohane teha ettepanek²¹ praegu, sest nii on sotsiaalpartneritel lapsehoolduspuhkuse läbivaatamise ajal võimalik lähtuda emale lubatud puhkuse miinimumkestusest ning tingimustest, mis hakkavad kõnealuse puhkuse kohta kehtima pärast direktiivi läbivaatamist. Ettepanekud on järgmised:

- suurendada rasedus- ja sünnituspuhkuse miinimumkestust 14lt nädalalt 18 nädalani (kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni soovitusel);
- suurendada paindlikkust, et naistel oleks võimalik otsustada, kas võtta rasedus- ja sünnituspuhkus enne või pärast sünnitust;
- tõhustada tööhõivekaitset naiste puhul, kes on rasedus- ja sünnituspuhkusel või kõnealuselt puhkuselt tööle naasmas.

Eeldatavalt on nende meetmete abil naistel pärast sünnitamist lihtsam tööturule jääda, kuna on võimalik, et naistel on kergem tööturule naasta pärast pikemat rasedus- ja sünnituspuhkust, selle asemel et võtta lühem rasedus- ja sünnituspuhkus ning seejärel lapsehoolduspuhkus, et hoolitseda oma väikese lapse eest. Lisaks sellele on tööle naasmise otsuse tegemine hõlpsam,

²¹ KOM(2008) 600.

kui peetakse kinni naiste tööalastest õigustest. Puhkusekorralduse parandamine ja puhkusetasu tõstmine ning tööalaste õiguste tugevdamine aitab ühitada töö- ja pereelu ning suurendada lastega naiste osalemist tööturul.

3.1.2. Lisaettepanekud perekondlikel põhjustel võetava puhkuse kohta

Sotsiaalpartnerid teatasid 10. juuli 2008. aasta kirjas, et eeldatavalt algavad läbirääkimised septembris. Kui sotsiaalpartnerid selleks soovi avaldavad, võtab komisjon asutamislepingu kohaselt sellisteks läbirääkimisteks sätestatud perioodi (üheksa kuud, perioodi saab kokkuleppel pikendada) lõppedes vajalikud meetmed, et anda uuele kokkuleppele õiguslik toime, võttes kokkuleppe vastu direktiivi ettepaneku vormis. Kui läbirääkimiste tulemusel ei sõlmita uut kokkulepet kaalub komisjon konsultatsioonide teises etapis koostatud konsultatsioonidokumendi sätete kohaselt võimalust teha ettepanekuid, et täiendada töö- ja pereelu ühitamise valdkonnas kehtivaid õigusakte.

Komisjon on hinnanud²² kõigi seadusandlike võimaluste mõju, mida on nimetatud konsultatsioonide teises etapis 2007. aastal koostatud konsultatsioonidokumendis, mis saadeti sotsiaalpartneritele. Kuigi komisjoni ettepaneku reguleerimisala piirdub praegu rasedus- ja sünnituspuhkusega, võiks muudele võimalustele antud hinnangust olla kasu sotsiaalpartneritele nende läbirääkimistel.

3.2. Füüsilisest isikust ettevõtjate ja toetavas rollis olevate abikaasade võrdne kohtlemine

Pere- ja tööelu tasakaalus hoidmine on raske mitte ainult teiste alluvuses töötavatele meestele ja naistele, vaid ka füüsilisest isikust ettevõtjatele ja nende abikaasadele, kes toetavad neid nende kutsealases või äritegevuses. Direktiivis 86/613/EMÜ on kehtestatud võrdse kohtlemise põhimõte, mis ei piirdu üksnes töösuhtes olevate inimestega. Direktiivis on tunnustatud ka vajadust töö- ja pereelu ühitamise meetmete järele, eriti seoses raseduse ja sünnitusega.

Direktiivil on olnud piiratud mõju ning seda on ebaselge sõnastuse tõttu raske jõustada. Kõnealuses valdkonnas on siiski vajadus meetmete järele endiselt suur, kuna üha enam tunnustatakse vajadust võidelda meeste ja naiste erineva esindatuse vastu ettevõtlusvaldkonnas. Kõnealuste erinevuste üheks põhjuseks võib olla füüsilisest isikust naisettevõtjatele pakutav vähene sotsiaalne kaitse – eriti raseduse ja sünnituse puhul – või selle kaitse täielik puudumine²³. Ligikaudu 11 % füüsilistest isikutest ettevõtjatest loodab pereettevõtte haldamisel abikaasa toele. Kolmandik toetavas rollis olevatest abikaasadest töötab üle 25 tunni nädalas, kuid neile ei ole tagatud kaitset lahutuse või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva partneri surma korral.

Komisjon on otsustanud teha ettepaneku direktiiv 86/613/EMÜ kehtetuks tunnistada ning vastu võtta uus direktiiv, et esialgse direktiivi eesmäärke tõhusamalt saavutada. Peamised ettepanekud²⁴ on järgmised:

²² SEK(2008) 2526.

²³ Komisjoni talituste töödokument SEC(2008) 2101 – mõju hinnang, mis on lisatud komisjoni teatisele „„Kõigepealt mõtle väikestele“: Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act“” – KOM(2008) 394.

²⁴ KOM(2008) 601.

- juhul kui füüsilisest isikust naisettevõtja, toetavas rollis olev abikaasa või kooselupartner seda taotleb, peaks tal olema õigus samaväärsele rasedus- ja sünnituspuhkusele, millele on õigus töötajatel ühenduse õiguse alusel direktiivi 92/85/EMÜ kohaselt;
- juhul kui toetavas rollis abikaasa või riiklikes õigusaktides tunnustatud kooselupartner seda taotleb, tuleks tal võimaldada ühineda füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes kehtiva sotsiaalkindlustusskeemiga samadel tingimustel, mis kehtivad füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Nimetatud muudatustega vähendatakse eeldatavalt tegureid, mis takistavad naistel füüsilisest isikust ettevõtjaks saamast, ning toetavas rollis olevate abikaasade haavatavust.

3.3. Auranne lastehoiuga seotud eesmärkide saavutamise kohta liikmesriikides

2002. aasta Barcelona Euroopa Ülemkogul kutsuti liikmesriike üles kõrvaldama takistused naiste osalemisele tööturul, pakkudes aastaks 2010 lastehoiuteenuseid vähemalt 90 %-le lastest vanuses alates kolmest aastast kuni kooliminekuikka jõudmiseni ning vähemalt 33 %-le alla kolmeaastastest lastest. Kõnealustest eesmärkidest on saanud Euroopa tööhõivestrateegia ja Lissaboni tegevuskava lahutamatu osa.

Komisjon toob käesolevale teatisele lisatud aruandes esile järgmist:

- enamik liikmesriike on eesmärkide täitmisest veel kaugel, eriti alla kolmeaastaste laste puhul;
- riikides, kus lastehoiuasutused siiski olemas on, on nende kasutamine tihti kulukas või ei sobi lahtiolekuajad täistööajaga või ebatüüpilise tööajaga töötajatele;
- selliste asutuste kvaliteet (näiteks töötajate kvalifikatsioon ning töötajate ja laste arvu vaheline suhe) võib takistada vanemaid neid kasutamast.

Hiljutises kirjas komisjonile väljendasid sotsiaalpartnerid muret selle üle, et Barcelona eesmärged ei täideta, ning arvasid, et sotsiaalpartneritel võiks olla kõnealuste eesmärkide täitmisel toetav roll, võttes samal ajal arvesse asjaolu, et peamine vastutus eesmärkide täitmise eest lasub liikmesriikide ametiasutustel.

Võttes arvesse eespool nimetatud aruannet lastehoiuteenuste pakkumise eesmärkide täitmise kohta, teeb komisjon järgmist:

- jälgib majanduskasvu ja tööhõive strateegia raames liikmesriikide kõnealuse valdkonna poliitika arengut, toetab seda võrreldava, ajakohase statistikaga ning teeb vajaduse korral ettepanekuid riikidele, kus rakendamine on nõrgal tasemel;
- analüüsib lastehoiuteenuste arendamist ja nende konkreetset panust soolise võrdõiguslikkuse edendamisse ning teeb seda eelkõige naiste ja meeste vahelist võrdõiguslikkust käsitlevas aastaaruandes, mis esitatakse igal aastal Euroopa Ülemkogu kevadisel kohtumisel;
- edendab kõnealuses valdkonnas heade tavade vahetamist ja toetab teadusuuringuid lastehoiuteenuste sektori töökohtade alal;

- edendab koostöös kõikide sidusrühmadega (liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid) taskukohaste ja kvaliteetsete lastehoiuteenuste väljaarendamist, sealhulgas ELi ühtekuuluvuspoliitika potentsiaali täielikult ära kasutades.

3.4. Muud meetmed

Nagu märgitud 2. jaos, on mitu poliitilist eesmärki töö- ja pereelu ühitamise poliitikaga otseselt soetud. Näiteks innustab demograafilise noorenemise valdkonnas demograafiaga seotud küsimusi käsitlev eksperdirühm ja Euroopa Perede Liit ühitamisküsimuste arutamist ja sel teemal teabe vahetamist.

Siiski keskenduvad töö- ja pereelu ühitamise meetmed jätkuvalt peamiselt soolisele võrdõiguslikkusele, kuna töö- ja pereelu tulemuslik ühitamine on võrdõiguslikkuse juhiste esimese prioriteedi, võrdse majandusliku iseseisvuse eeltingimuseks. Komisjon valmistab praegu ette juhiste rakendamise vahearuanne. Kaks juhiste töökava aastateks 2007 ja 2008²⁵ näitavad, et komisjon on teinud juhistes kehtestatud meetmete rakendamisel palju edusamme, kuid kõik osalised peavad veel rohkem pingutama, et tõhusamalt integreerida soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte sotsiaal- ja majanduspoliitikasse.

Selleks, et suurendada teadmisi töö- ja pereelu ühitamise poliitika ja selle hindamiseks kasutatavate analüütiliste vahendite kohta, teeb komisjon järgmist:

- soodustab heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel ja nende levitamist liikmesriikides, keskendudes 2008. aastal lastehoiuteenuste pakkumisele ja meetmetele, mis aitavad leevendada soolist tasakaalustamatust perekondlikel põhjustel võetava puhkuse kasutamises;
- innustab liikmesriike ja muid osalisi kasutama komisjoni poolt 2007. ja 2008. aastal koostatud juhiseid, mis käsitlevad võrdõiguslikkuse süvalaiendamist tööhõivepoliitikas, sotsiaalset kaasatust ja sotsiaalkaitse poliitikat²⁶;
- jätkab koostöös liikmesriikidega ühise üleeuroopalise andmekogumi väljaarendamist, et oleks võimalik saada ajakohaseid, võrreldavaid ja asjakohaseid andmeid töö-, era- ja pereelu ühitamise kohta, eriti lastehoiuteenuste, paindliku tööajakorralduse ja perekondlikel põhjustel võetava puhkuse kasutamise kohta.

Jätkuvalt võimaldatakse riiklikul ja kohalikul tasandil töö- ja pereelu ühitamise edendamiseks tehtud algatuste kaasrahastamist ELi ühtekuuluvuspoliitika kaudu (eelkõige Euroopa Sotsiaalfondist), näiteks toetatakse hooldusteenuste pakkumist laste ja teiste ülalpeetavate hooldamiseks, hooldustöötajate väljaõpetamist ja kvalifikatsiooni andmist ning ettevõtjaid, kes pakuvad oma töötajatele tööstaaži katkestamise võimalusi, lastehooldusteenust või muid pereelu toetavaid teenuseid.

4. KOKKUVÕTE

Komisjon leiab, et töö- ja pereelu ühitamise meetmete parema toetamise teel antakse meestele ja naistele rohkem valikuvõimalusi oma töö- ja eraelu tasakaalustamiseks ning sellega

²⁵ SEK(2007) 537 ja SEK(2008)338.

²⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/tools_en.html.

aidatakse kaasa Euroopa Liidu peamiste poliitiliste eesmärkide saavutamisele, eelkõige majanduskasvu ja tööhõive, haavatavate rühmade sotsiaalse kaasatuse ning soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas.

Parem ja ajakohasem Euroopa regulatiivraamistik, mis eeldatavalt saavutatakse käesolevale teatisele lisatud ettepanekute ja sotsiaalpartnerite algatatud läbirääkimiste abil, võimaldab naistel saavutada suurema majandusliku iseseisvuse ning julgustab mehi pereelus suuremat rolli mängima. Ühenduse soolise võrdõiguslikkuse eesmärgi ja Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamiseks on vajalik ning asjakohane võtta meetmeid, millega kehtestatakse miinimumkohustused töö-, era- ja pereelu ühitamise parandamiseks.

Töö- ja pereelu ühitamise meetmete väljaarendamise ja edendamise eest vastutavad peamiselt liikmesriigid. Seega kutsub komisjon neid üles tagama meetmete rakendamise viisil, mis annab naistele ja meestele reaalseid võimalusi. Eelkõige soovib komisjon tungivalt liikmesriikidel astuda vajalikke samme, et korvata märkimisväärne viivitus, mis on tekkinud lastehoiuteenuste pakkumisega seotud eesmärkide täitmisel.